

A.5.2

Evaluare și Recomandări cu privire la Principiile Comune de Asigurare a Calității din Sistemul de Educație și Formare.

Introducere

Acest raport este rezultatul unei evaluări a principiilor de asigurare a calității urmate în implementarea pilot realizată în cadrul sistemului de Învățământ Profesional și Tehnic (Sistemul de Educație și Formare Inițială) și a inițiativelor existente în Formarea Profesională Continuă (FPC). De asemenea conține un set de recomandări pentru definirea (viitoare) a principiilor și mecanismelor comune de asigurare a calității la nivelul sistemului de Educație și Formare.

Evaluarea și recomandările vor fi folosite ca și material de discuție cu factorii de decizie din educație și formare profesională. Această discuție ar trebui să conducă la o viitoare îmbunătățire a calității sistemului de Educație și Formare, mai exact, la îmbunătățirea mecanismelor care fac acest sistem mai de încredere, mai coerent și mai eficient.

Pe tot cuprinsul Europei, sistemele de Educație și Formare trebuie să fie suficient de flexibile pentru a răspunde unei game largi de nevoi, menținând în același timp o coerență generală între diferite niveluri de implementare. Utilitatea și eficiența resurselor în a răspunde unor asemenea nevoi trebuie evaluate, monitorizate și, pe cât posibil, îmbunătățite în mod regulat. Ne referim la aceste acțiuni ca fiind menite să conducă la asigurarea calității formării. Prin urmare, asigurarea calității ar trebui privită ca aplicarea unui set de mecanisme pentru îmbunătățirea continuă a sistemului de educație și formare, pe baza unui ciclu calitativ care să identifice interacțiunile corespunzătoare dintre planificarea, implementarea, evaluarea și revizuirea sistemului de educație și formare.

Asigurarea calității implică, de asemenea, o abordare sistematică cu privire la calitate, cu o axare clară pe rolurile actorilor implicați, la diferite niveluri, și pe modul cum aceste roluri interacționează unul cu celălalt. Acești actori, factori de decizie, definesc principii de asigurare a calității. Aceste principii ar trebui diseminate și promovate.

Și aici începe prezentarea noastră. Din ce se compune acest set de principii de asigurare a calității? Este acest set de principii unul comun? Parlamentul European și Consiliul promovează un set de principii comune de asigurare a calității prin adoptarea EQF. Acest set de principii este strâns legat de o altă măsură ce are ca obiectiv să facă contextul European al educației și formării cât mai bun posibil, și anume: implementarea Cadrului European al Calificărilor. Implementarea Cadrului European al Calificărilor este în desfășurare, și România deja a întreprins un număr de pași în această privință. Este important să se evalueze situația actuală a acestor tendințe și să se evalueze posibilitățile de îmbunătățire; să se creeze o și mai mare coerență și eficiență a educației și formării care are loc în momentul de față.

De aceea, această lucrare începe prin a enumera setul recomandat de principii (comune) de asigurare a calității. Intenția este de a dezbate aceste principii și de a ajunge la un acord asupra utilizării lor. În același timp se pune problema dacă acestea sunt singurele principii asupra cărora trebuie să se ajungă la o înțelegere comună.

Următorul pas este de a trece mai departe, la mecanismele care pot fi asociate cu aceste principii comune și de a stabili ce îmbunătățiri pot/ar trebui aduse pentru a face contextul românesc de educație și formare mai puternic, mai de încredere și mai transparent.

Mecanismele care vor fi aduse în discuție sunt definite și administrate la nivel de sistem. Acesta este, înainte de toate, nivelul la care se caută a se aduce îmbunătățiri (la acest moment). Dacă acest lucru va putea fi realizat, va ajuta la creșterea gradului de conștientizare și la crearea unei înțelegeri comune care să facă sistemul, per ansamblu, mai coerent, mai eficient și mai util.

Principii Comune de Asigurare a Calității

Următorul set de 9 principii comune pentru asigurarea calității este acela promovat de Parlamentul European.

“Când se implementează Cadrul European al Calificărilor, asigurarea calității – care este necesară pentru asigurarea responsabilizării și îmbunătățirii sistemului de învățământ superior și a celui de învățământ profesional și tehnic – ar trebui făcută conform cu următoarele principii:

- 1) Politicile și procedurile de asigurare a calității trebuie să acopere toate nivelurile Cadrului European al Calificărilor;
- 2) Asigurarea Calității trebuie să fie parte integrantă din managementul intern al instituțiilor de educație și formare;
- 3) Asigurarea Calității trebuie să includă evaluări regulate ale instituțiilor, a programelor lor sau a sistemului lor de asigurare a calității, de către organisme sau agenții de monitorizare externă;
- 4) Organismele sau agențiile de monitorizare externe care au ca obiectiv asigurarea calității, trebuie supuse unor controale regulate;
- 5) Asigurarea Calității trebuie să includă contextul, conținutul, dimensiunile procesului și ale produsului, cu accent pe produse și rezultatele învățării;
- 6) Sistemele de asigurare a calității trebuie să includă următoarele elemente:
 - a. obiective și standarde clare și măsurabile;
 - b. ghiduri de implementare, inclusiv implicarea factorilor de decizie;

- c. resursele adecvate;
 - d. metode de evaluare solide ce îmbină auto - evaluarea cu verificările externe;
 - e. mecanisme de feedback și proceduri de îmbunătățire a calității;
 - f. rezultate ale evaluării accesibile la scară largă;
- 7) Inițiativele pentru asigurarea calității de la nivel internațional, național și regional trebuie coordonate în vederea asigurării unei imagini de ansamblu, a coerenței, sinergiei și analizei întregului sistem;
- 8) Asigurarea calității trebuie să fie un proces de cooperare între toate nivelurile și sistemele de educație și formare, care să implice toți factorii de decizie relevanți, din cadrul Statelor Membre și de la nivelul Comunității;
- 9) Direcțiile din domeniul asigurării calității de la nivelul Comunității pot oferi puncte de reper pentru evaluare și învățarea reciprocă.”

Pare destul de ciudat că acest set de principii comune nu include principii precum:

- 10) Sistemul de asigurare a calității ar trebui să fie inteligibil pentru factorii de decizie, să fie administrat eficient, de încredere pentru public și eficient din punct de vedere al costurilor de operare;
- 11) Aplicarea oricărui standard în cadrul sistemului de educație și formare, sau a sistemului de asigurare a calității, pentru managementul calității din educație și formare ar trebui, la orice moment, să fie valid, de încredere și să nu fie influențat de oficialii sau de instituțiile care aplică standardul;
- 12) Sunt căutate opiniile factorilor de decizie și se acționează asupra lor. Aici intră părerile elevilor cuprinși în sistemul de educație și formare, ale angajatorilor, profesioniștilor, organismelor de reglementare și absolvenților;
- 13) Angajaților, elevilor și altor factori de decizie li se oferă informații relevante pentru luarea deciziilor, pentru îndrumarea activităților și pentru reducerea sarcinilor.

Prezentarea acestor 4 principii suplimentare nu presupune faptul că acestea completează tabloul. Unii factorii de decizie ar putea să argumenteze faptul că aceste principii sunt deja evidente și incluse în setul recomandat de principii comune. Alții ar putea susține că aceste principii suplimentare pun accentul pe aspecte ale asigurării calității ce nu pot fi subliniate suficient. De fapt, un mare număr de alte principii de asigurare a calității ar putea fi prezentat. Spre exemplu, cele 8 principii de asigurare a calității din ISO:

- 1. orientarea către client;
- 2. leadership;
- 3. implicarea personalului;
- 4. abordarea bazată pe proces;

5. abordarea managementului ca sistem;
6. îmbunătățirea continuă;
7. abordarea bazată pe fapte în luarea deciziilor;
8. relații reciproc avantajoase cu furnizorul.

Indiferent ce set de principii comune este acceptat de către toți factorii de decizie din sistemul de educație și formare, acesta este setul cu care trebuie să se lucreze. Aceste principii ar trebui, într-un fel, să arunce mai multă lumină asupra obiectivelor care îi motivează pe oameni să acționeze într-un mod orientat către asigurarea calității.

Includerea unor anumite principii pe lista principiilor comune promovate de Parlamentul European va constitui baza unui sistem de asigurare a calității mai orientat către client pe când altele ar putea să pună mai mult accent pe promovarea simțului proprietății asupra asigurării calității în rândul factorilor de decizie. Indiferent ce set este utilizat: scopul suprem este de a folosi un set de principii comune care să creeze o legătură între persoanele implicate și le va face să acționeze de așa manieră încât obiectivele educației și formării să fie atinse.

Prin urmare, se pune întrebarea: sunt aceste 9 principii, promovate de Parlamentul European și de Consiliu, principiile comune pe baza cărora ar trebui dezvoltat (în continuare) sistemul de asigurare al calității pentru învățământul superior și pentru învățământul profesional pre-universitar? Sau includem aici un număr de alte principii pentru a atinge acest obiectiv?

Privire de ansamblu asupra mecanismelor de Asigurare a Calității la nivel de Sistem existente:

În această parte a raportului este prezentat un scurt rezumat al celor mai importante mecanisme (existente) – legate de cele 9 principii de asigurare a calității promovate de EQF. Cuvântul “existente” este pus între paranteze deoarece unele dintre aceste mecanisme încă necesită foarte multă atenție. Intenția acestei evaluări a mecanismelor este de a evidenția punctele tari și punctele slabe și de a elabora recomandări pe baza cărora să se poată (sau și mai mult spus, trebuie) acționa. Mecanismele sunt prezentate în relație cu setul de principii comune care poate fi aplicat sistemului de asigurare a calității, la nivel de sistem.

1. Mecanisme privind politicile și procedurile de asigurare a calității existente pentru nivelurile Cadrului Național al Calificărilor

România și-a exprimat acordul cu principiile Cadrului European al Calificărilor pentru a elabora Cadrul Național al Calificărilor. Procesul de elaborare a acestui cadru este în desfășurare la momentul de față. Acest cadru poate fi descris în termenii unui cadru organizațional, ai unui cadru metodologic și ai unei structuri a calificărilor.

Acordul tripartit privind Cadrul Național al Calificărilor (2005) constituie punctul de plecare în definirea bazei legislative a **cadrlui organizațional**. Acest acord stabilește rolurile și responsabilitățile părților implicate (Autoritatea Națională pentru Calificări (ANC) și 23 de Comitete Sectoriale)

Autoritatea Națională are la dispoziție un **cadru metodologic** care stabilește modul în care standardele ocupaționale și calificările conexe, trebuie elaborate și devin parte a structurii calificărilor. O parte importantă a cadrului metodologic o constituie asigurarea calității standardelor ocupaționale și a calificărilor conexe, prin intermediul verificării și validării de către experți numiți de comitetele sectoriale.

Împreună, aceste standarde ocupaționale și calificările conexe prezintă – pe de o parte – o structură a ocupațiilor pe piața muncii - iar pe de altă parte – **o structură a calificărilor** care sunt legate de aceste ocupații și care pot fi obținute prin intermediul programelor de formare bazate pe acele standarde. Comitetele Sectoriale sunt cele care au drept de proprietate asupra standardelor ocupaționale și joacă rolul principal în actualizarea, revizuirea și/sau eliminarea standardelor, după cum este necesar. În acest mod se are grijă de întreținerea Registrului Național al Calificărilor iar calitatea registrului este asigurată. Dar mai important este faptul că – în principiu - prin intermediul acestui mecanism se are grijă, într-un mod sistematic și structurat, de un element important al relației dintre piața muncii și lumea educației și formării.

Descrierea de mai sus dezvăluie un număr de mecanisme care contribuie la asigurarea calității cadrului calificărilor:

- Legislație;
- Responsabilitățile instituționale (înglobate);
- Fiabilitatea metodologică;
- Relația dintre sistemul de educație și formare și piața muncii.

O cercetare mai atentă a acestor mecanisme dezvăluie aspecte distincte ale asigurării calității cadrului calificărilor, care poate fi îmbunătățită.

Deși acordul tripartit poate fi privit ca **bază legislativă** pentru dezvoltarea cadrului calificărilor, nu este singura lege care ar trebui luată în considerare. Alte legi (existente) ar trebui de asemenea luate în considerare (ex. legea nr. 87/2006cu privire la asigurarea calității educației, O.G. nr.129/2000 privind formarea profesională a adulților, Legea nr. 559/2004

pentru modificarea și completarea Legii nr. 132/1999 privind înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Național de Formare Profesională a Adulților și HG nr. 1357/2005, care reglementează funcționarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Învățământul Superior și Parteneriat cu Mediul Economic și Social). Această bază

legislativă¹ ar putea probabil – printr-un acord comun – să fie simplificată. Unele dezvoltări de acest fel au loc la momentul de față.

Referitor la **responsabilitățile instituționale** – descrise în acordul tripartit - ANC/CNFPA oferă sprijin comitetelor sectoriale. În practică, acest sprijin este denumit coordonare metodologică. Am putea spune că responsabilitățile au fost stabilite, dar, până la momentul de față, nu se specifică ce se așteaptă de la comitetele sectoriale. Ar putea fi foarte folositor pentru toți cei implicați să clarifice aceste responsabilități și să descrie o strategie pentru dezvoltarea pe viitor a acestor entități.

Credibilitatea metodologică este asigurată prin intermediul unor **verificări, validări și proceduri metodologice de verificare** solide, care au fost introduse. Aceste proceduri nu numai că oferă o bază solidă pentru credibilitatea metodologică, ci, de asemenea, asigură o **legătură strânsă dintre sistemul de educație și formare și piața muncii**.

Oricum, datorită lipsei unei înțelegeri comune, mecanismele anterioare pentru asigurarea calității cadrului calificărilor nu au fost în întregime aplicate în cadrul tuturor sub-sistemelor. Factorii de decizie responsabili cu învățământul superior au un mecanism propriu iar factorii de decizie responsabili cu sistemul de educație și formare inițial și cu învățământul profesional și tehnic au mecanisme similare care asigură calitatea standardelor de pregătire.

Această diversitate de soluții va fi și mai evidentă pe măsură ce ne concentrăm asupra altor mecanisme. Se pare că fiecare sub-sistem sau grup de factori de decizie își organizează elementele într-o modalitate proprie – foarte des înglobate în legislația specifică – fără să ia în considerare (aparent) imaginea generală care ar putea include mai multe părți, beneficiari, clienți, factori de decizie, etc.

Concluzionând: s-ar putea spune că un număr de mecanisme de asigurare a calității au fost implementate. Într-o oarecare măsură, aceste mecanisme sunt eficiente. În același timp, oportunitățile de îmbunătățire există de asemenea. Referitor la acest aspect, răspunsul la următoarele întrebări poate face puțină lumină asupra modului în care se poate acționa în acest domeniu:

- 1) Ar trebui să se depună eforturi pentru a atinge o mai mare coerență cu privire la modul în care părți diferite ale cadrului calificării sunt elaborate și asigurate din punct de vedere al calității, la momentul de față?
- 2) Chiar dacă răspunsul la prima întrebare este unul negativ, ce poziție ar trebui să aibă partenerii sociali și cum poate fi consolidată poziția lor, sau cum să câștige ei mai multă importanță, astfel încât relația dintre lumea educației și formării și piața muncii să fie adusă la un nivel optim?

¹ Instituțiile de învățământ superior și universitățile nu sunt descrise în această lucrare.

2. Mecanisme referitoare la asigurarea calității ca parte integrantă din managementul intern al instituțiilor de educație și formare

Autoevaluarea, analiza gradului de satisfacție al clientului, proceduri de recurs și alte mecanisme de acest gen, toate pot fi considerate drept mecanisme de asigurare a calității care pot fi parte componentă managementului intern al instituțiilor de educație și formare.

Dovezi ale funcționalității unor asemenea mecanisme pot fi găsite pe cuprinsul tuturor sub – sistemelor de educație și formare. Felul în care aceste mecanisme sunt aplicat la momentul de față este descris prin intermediul următoarelor trei² situații:

- 1) Furnizorii de educație și formare inițială (învățământ profesional și tehnic);
- 2) Furnizorii de formare profesională continuă;
- 3) Centre de Evaluare a competențelor dobândite în context non formal sau informal.

Conform legii nr. 87/2006, asigurarea calității a devenit parte integrantă din managementul intern al **furnizorilor de educație și formare/de învățământ profesional**: Furnizorii au obligația să efectueze auto – evaluări pe baza standardelor de referință. Oricum, înainte de implementarea acestei legi, au avut loc evoluții care au avut ca rezultat elaborarea Cadrului Național pentru Asigurarea Calității (CNAC). CNAC a introdus standardele de calitate asociate și proceduri care sunt de asemenea aplicate în sistemul de educație și formare inițial/ învățământul profesional și tehnic. Acest cadru – ce se bazează pe Cadrul Comun pentru Asigurarea Calității – a fost introdus în fază pilot în anul 2003 și apoi pe deplin implementat în perioada 2006-2007. În 2006 a început procesul de aliniere a cerințelor CNAC cu cerințele pentru implementarea legii nr. 87/2006. O aliniere completă nu a fost încă realizată dar se poate preconiza că acest lucru va avea loc în scurt timp. Această aliniere – un aspect important de menționat – a contribuit la crearea unor instrumente (standarde) mai cuprinzătoare și mai ușor de folosit. Oricum, aceste instrumente, deși în întregime implementate, au nevoie să fie aprobate prin intermediul legislației. Între timp instituțiile folosesc standardele pentru a efectua auto-evaluarea în conformitate cu CNAC și legea nr. 87/2006.

Nu există acte normative , în vigoare, care să îi oblige pe **furnizorii de formare profesională continuă** să aplice asigurarea calității ca mecanism integral al managementului intern. Managementul de asigurare a calității care este practicat în unele instituții se face în mod voluntar³. „Auto-evaluarea” care are loc, ca parte a cererii de autorizare, este considerată de unele persoane drept management de asigurarea calității sau, la fel, oferirea de detalii despre absolenți și rata de abandon. Dar aceste

² Instituțiile de învățământ superior și universitățile nu sunt descrise în cadrul acestei lucrări

³ N.B. Ar trebui totuși spus că nu există nici o obligație pentru furnizori să aibă ISO, FEMC (Fundatia Europeană pentru Managementul Calității), sau orice alt fel de certificat de asigurare a calității.

activități nu au un caracter ce poate fi asociat cu managementul asigurării calității (în mare: în aceste cazuri ne referim la situații în care obiectivele de asigurare a calității, planurile și strategiile de îmbunătățire nu sunt descrise ca fiind incluse sau având caracter structurat (ciclic) în cadrul instituțiilor furnizorilor).

Ordinul comun nr. 468/4543/2004 – pentru autorizarea centrelor de evaluare - constituie baza pentru integrarea principiilor pentru managementul de asigurare a calității în centrele de evaluare. Deși acest ordin a intrat în vigoare în 2004, mecanismele de raportare asociate acestei părți a managementului calității, adoptate de către centrele de evaluare, au fost folosite încă de când au fost autorizate primele centre de evaluare (în 2001). Experiențele privind asigurarea calității în centrele de evaluare sunt considerate drept utile și constructive. Centrele de evaluare efectuează auto-evaluarea și raportarea odată la trei luni.

Concluzie: Mecanismele – referitoare la asigurarea calității ca parte integrantă din managementul intern al instituțiilor de educație și formare - sunt prezente, în modul cel mai evident, la nivelul furnizorilor de educație și formare inițială/ învățământ profesional și tehnic și la cel al centrelor de evaluare. Dacă, în oricare moment, acest mecanism va fi introdus la nivelul organizațiilor furnizorilor de Formare Profesională Continuă, este necesară o infrastructură care să poată să facă față evaluării unor asemenea organizații.

Întrebarea care se pune referitor la acest aspect este: Cum poate actuala rețea de comisii de autorizare județene să joace un rol în această privință? Deține această rețea resursele (umane) necesare?

Și nu în ultimul rând, dacă se introduce obligativitatea asigurării calității ca parte a sistemului intern de management, acesta trebuie aliniat cu procedurile și instrumentele existente care acționează la nivelul sistemului de educație și formare inițială/ învățământului profesional și tehnic.

În acest sens, evoluțiile curente cu privire la peer review sunt mult mai interesante (mai multe se pot găsi în descrierea următorului set de mecanisme).

3. Mecanisme referitoare la monitorizarea externă periodică a instituțiilor, a programelor lor sau a sistemului lor de asigurare a calității.

În momentul de față există următoarele mecanisme de monitorizare externă:

1. Autorizarea și certificarea instituțiilor;
2. Autorizarea și certificarea furnizării/evaluării de programe;
3. Monitorizarea externă a examenelor de absolvire.

Următorul tabel aduce o oarecare lumină asupra situației referitoare la monitorizarea externă a instituțiilor de educație și formare, a programelor și/sau a sistemelor de asigurare a calității.

	monitorizarea externă a instituțiilor	monitorizarea externă a programelor	monitorizarea externă a sistemului de asigurare a calității
Învățământul Superior & Universități	?	?	ARACIS
Furnizori IVET/TVET	Inspectoratul Școlar	Inspectoratul Școlar	CNDIPT (CNAC) Inspectoratul Școlar ARACIP
Furnizori FPC	Comisiile de Autorizare la nivel de județ	Comisiile de Autorizare la nivel de județ	-
Centre de Evaluare	CNFPA	CNFPA (programe de evaluare, nu de formare)	CNFPA

Situația din cadrul Învățământului Superior și a Universităților nu a fost în întregime analizată din punctul de vedere al monitorizării externe a instituțiilor și a programelor.

Monitorizarea externă a instituțiilor (de educație și formare profesională inițială/ de învățământ profesional și tehnic, furnizori de FPC și Centre de Evaluare) este centrată pe aspecte referitoare la capacitatea instituțională și eligibilitatea instituțiilor referitoare la autorizare. În mare, acest tip de monitorizare externă are loc doar odată (ca parte a procesului de autorizare).

Monitorizarea externă a programelor este centrată pe cerințele furnizării de formare și/sau evaluare. Acest tip de monitorizare are loc la intervale regulate:

În instituțiile de educație și formare inițială/ învățământ profesional și tehnic monitorizarea furnizării de programe are loc de două ori pe an (inspectoratele școlare).

În FPC monitorizarea externă se axează pe verificarea continuării îndeplinirii condițiilor cerute pentru autorizarea, a ratelor de abandon și promovare precum și pe rezultatele examenelor de absolvire; acest ultim tip de monitorizare este efectuat la sfârșitul fiecărui program de formare (responsabilitatea revine comisiilor de autorizare).

Monitorizarea externă a evaluărilor efectuate de centrele de evaluare este făcută de către CNFPFA, pe baza rapoartelor de auto – evaluare efectuate la fiecare trei luni. Frecvența monitorizării externe din cadrul centrelor de evaluare depinde de nivelul de eficiență al organizației (nivel 1: grad scăzut, nivel 3: grad ridicat). Această abordare proporțională a monitorizării externe este foarte eficientă pentru stimularea dezvoltărilor continue din cadrul centrelor.

În toate situațiile, evaluarea rezultatelor beneficiază de prioritate în cadrul acestei monitorizări externe de la nivel de program.

Oricum, la nivelul monitorizării externe a programelor se pare că există o problemă a resurselor: Comisiile de autorizare nu au suficienți experți (calificați/instruiți) la dispoziție pentru efectuarea acestor evaluări într-un mod asigurat din punct de vedere al calității. Aceasta ar putea fi o explicație pentru rata ridicată de promovare și pentru rata scăzută de abandon.

Monitorizarea externă a sistemelor de asigurare a calității din cadrul instituțiilor de învățământ superior și a celor de educație și formare inițială/ învățământ profesional și tehnic efectuată de către ARACIS și ARACIP este reglementată prin legea nr. 87/2006. Domeniile calitative stabilite prin această lege sunt:

1. Capacitatea instituțională (managementul adecvat, administrație, bază materială și financiară pentru o funcționare stabilă ce include și resursele umane necesare);
2. Eficiența educațională (organizarea predării, învățarea și procesul de cercetare îi permit instituției să obțină rezultatele învățării și cercetării menționate în statutul ei).
3. Managementul Calității (structură, tehnici și operații prin intermediul cărora organizația demonstrează că își auto-evaluează performanțele cu privire la asigurarea calității și o perfecționează).

În timp, se așteaptă ca monitorizarea externă a CNAC să fie înlocuită de peer review. La acest nivel, CNDIPT poate fi privit ca organism care a introdus pentru prima dată abordarea CNAC – creând/stimulând astfel responsabilizarea cu privire la asigurarea calității - iar acum pregătește instituțiile pentru introducerea unei metodologii și mai atractive de peer review. Principalele beneficii ale peer review-ului, ca instrument de monitorizare externă, sunt acelea că include schimbul de bune practici între furnizorii de educație și formare, și, din acest punct de vedere, se axează în principal pe îmbunătățirea calității. În cadrul acestui instrument de peer review au fost definite 14 domenii sau arii principale de calitate. Unele dintre aceste arii principale sunt: 1) Curriculum-ul, 2) Învățarea și predarea, 3) Evaluarea și 4) Rezultatele și produsele învățării.

N.B. Aceste arii principale, deși sunt derivate direct din Cadrul Comun pentru Asigurarea Calității, nu coincid cu cele 7 arii/principii din CNAC, care au fost identificate și care, de asemenea, au fost derivate direct din Cadrul Comun pentru Asigurarea Calității. Altfel spus: există mai multe interpretări ale Cadrului Comun pentru Asigurarea Calității sau ar putea fi prevăzute.

Dacă – la un moment dat - revizuirea externă a sistemului de asigurare a calității, la nivel de furnizor, este cerută la nivelul sub - sistemului de Formare Profesională Continuă, peer review ar putea fi probabil considerat drept un instrument adecvat pentru acești furnizori.

Această evaluare arată că mecanismele de față, pentru asigurarea a calității interne sau externe sunt strâns legate. Altfel spus, mecanismele externe de asigurare a calității întăresc mecanismele interne. Acolo unde nu se întâmplă acest lucru, sau acolo unde mecanismele externe sunt slabe (FPC) mecanismele interne nu sunt prezente decât în mod voluntar.

Evaluarea mecanismelor legate de monitorizarea externă, lasă câteva întrebări deschise. Aceste întrebări sunt:

- Este necesară monitorizarea externă a mecanismelor de asigurare a calității în instituțiile de Formare Profesională Continuă? Și dacă da, ar putea peer review să joace un rol în această privință?
- Ar trebui ca sistemele de asigurare a calității de la nivelul furnizorilor să se bazeze (mai în detaliu) pe principiile comune?
- Cine ar trebui să aibă responsabilitatea monitorizării? Ar trebui/putea să fie făcută de către ARACIP.
- Ar trebui ca această monitorizare externă a furnizorilor de FPC să fie combinată cu peer review axată pe ariile centrale ale metodologiei pentru peer review?
- Ce măsuri ar putea fi luate pentru îmbunătățirea transparenței monitorizării externe?

4. Mecanisme referitoare la evaluarea periodică a organismelor de monitorizare externă

Conform legislației, următoarele organisme sunt organisme de monitorizare externă:

1. ARACIS (monitorizarea externă a Asigurării Calității în învățământul superior, reglementat prin legea 87/2006);
2. ARICIP (monitorizarea externă a Asigurării Calității în învățământul pre-universitar, reglementat prin legea 87/2006);

3. Comisiile de autorizare (monitorizarea externă a furnizorilor de formare profesională, reglementat prin O.G. nr.129/2000);
4. CNFPA (monitorizarea externă centrelor de evaluare, reglementat prin legea nr. 132/1999);

La momentul de față, singurul organism de monitorizare externă supus evaluării este ARACIS. Funcționarea celorlalte organisme nu este cercetată în nici un fel.

În legătură cu acest mecanism, ar trebui răspuns la următoarele întrebări:

- Ce alte organisme de monitorizare externă ar trebui să facă subiectul evaluării?
- Ce tip de monitorizare externă este necesar (monitorizare legată de acreditare sau monitorizarea bazată pe o metodologie de peer review)?
- Care dintre organismele de monitorizare externă pot fi excluse dintr-o asemenea procedură de evaluării ?
- De ce – dacă este cazul - ar trebui ca un organism de monitorizare externă să fie exclus de la evaluare?

5. Mecanisme referitoare la asigurarea calității privind contextul formării, conținutul formării, dimensiunile procesului și ale produsului.

A fost identificat un set de referință ce cuprinde indicatori de calitate pentru educație și formare, conform cu recomandările Parlamentului European și ale Consiliului, cu privire la înființarea Cadrului European de Referință pentru Asigurarea Calității în Educație și Formare (CERACEF)⁴. Acest set cuprinzător de indicatori permite și vine în sprijinul evaluării, monitorizării și îmbunătățirii calității sistemelor de educație și formare și/sau a furnizorilor de formare cu privire la context, conținut, proces și dimensiunile produsului.

În tabelul de mai jos este prezentat un rezumat al celor 10 indicatori din CERACEF, în care se arată care indicatori pot fi măsurați la acest moment.

Indicator	Tipul indicatorului	IVET/TVET	FPC ⁵	Centre de Evaluare

⁴ 9 aprilie 2008

⁵ Referitor la FPC, problema este că creatorii de politici nu privesc FPC ca un tot. Datorită definiției pentru FPC utilizată în România, toate activitățile de formare care au loc la locul de muncă și care au o durată mai mică de 2 săptămâni, nu sunt luate în considerare. Același lucru este valabil și pentru inițiativele de formare care folosesc învățământul electronic sau la distanță: nici ele nu sunt luate în considerare.

Indicator	Tipul indicatorului	IVET/TVET	FPC ⁵	Centre de Evaluare
Procentul de furnizori de educație și formare care aplică sisteme interne de asigurarea a calității stabilite prin lege/proprie inițiativă	indicator de context /conținut	în teorie este 100% bazat pe legea 87/2006	?	45 (toate centrele existente)
Procentul de furnizori de educație și formare acreditați . Primele cifre: procentul instituțiilor acreditate în sistem ISO, sau EFQM , sau alt sistem de asigurare a calității. Al doilea grup de cifre: procentul de instituții acreditate in condițiile legislației de acreditare naționale.	indicator de context /conținut	? 0 ⁶	? 100% ⁷	? 100%
Procentul profesori și formatori care participă la cursuri de formare continuă	indicator de conținut/proces	aceste cifre pot fi găsite, sunt înregistrate	?	aceste cifre pot fi găsite , sunt raportate către CNFPA odată la 3 luni
Valoarea fondurilor de investiții	indicatori de conținut/proces	?	?	?
Numărul de participanți la programul de educație și formare, conform cu: tipul programului (unele) criterii individuale	indicator de proces/produs	se cunosc unele criterii	se cunosc unele criterii	se cunosc unele criterii
Numărul de programe absolvite cu succes sau	indicator de proces/produs/			

⁶ Nu sunt instituții acreditate în conformitate cu Legea nr.87/2006

⁷ Facem referire aici doar la furnizorii acreditați. Nu se cunoaște procentul de furnizori de formare continuă acreditați din totalul existent.

Indicator	Tipul indicatorului	IVET/TVET	FPC ⁵	Centre de Evaluare
abandonate, conform cu: tipul programului (unele) criterii individuale	rezultat	unele sunt cunoscute	unele sunt cunoscute	unele sunt cunoscute
Unde ajung absolvenții de învățământ profesional și tehnic după absolvire, conform cu: tipul programului (unele) criterii individuale	indicator de rezultat	? ?	? ?	? ?
Procentul de absolvenți angajați la 6-12-36 de luni după absolvire, conform cu: tipul programului (unele) criterii individuale	indicator de rezultat	? ?	? ?	? ?
Informațiile despre ocupații dobândite de indivizi după încheierea cursului de formare, conform cu: tipul programului (unele) criterii individuale	indicator de rezultat	? ?	? ?	? ?
Gradul de satisfacție al indivizilor și angajatorilor referitor la competențele și deprinderile dobândite	indicator de calitate a rezultatului	necunoscut	necunoscut	necunoscut
Rata șomajului conform criteriilor individuale	indicator de context	cifrele Eurostat		
Procentul de participanți la educație și formare clasificați drept categorii defavorizate	indicator de context	necunoscut		
Rata de succes a grupurilor dezavantajate	indicator de context	necunoscut		
Mecanisme pentru identificarea nevoilor de pe piața muncii	indicator de context /conținut	?	?	?

Indicator	Tipul indicatorului	IVET/TVET	FPC ⁵	Centre de Evaluare
Scheme folosite pentru promovarea unui acces mai bun la educație și formare	indicator de context /conținut	?	?	?

Din prezentare reiese clar faptul că imaginea trebuie completată⁸. Acolo unde au fost trecute semnele de întrebare nu se înseamnă că cifrele nu există, ci că nu se știe dacă aceste cifre există, cât de valide sunt și la cât se ridică valorile lor actuale.

6. Mecanisme referitoare la conținutul și scopul sistemelor de asigurare a calității

În tabelul de mai jos sunt prezentate elementele/mecanismele principale care ar trebui să fie prezente în orice sistem de asigurare a calității:

	Mecanisme / elemente de bază al sistemelor de asigurare a calității	IVET/TVET	FPC	Centre de Evaluare
a	obiective și standarde clare și măsurabile	Standarde CNAC și standarde de referință reglementate de legea 87/2006, în vigoare, sunt doar parțial aliniată. Standardele conțin obiective clare și măsurabile. Standardele nu au fost încă aprobate. Indicatorii cheie nu au fost încă definiți.	- obiective și standarde slab definite	un standard ce se compune din 8 criterii/obiective
b	ghiduri de implementare, inclusiv implicarea factorilor de decizie	ghiduri de implementare, pentru diferiți factori de decizie există	- absente	ghidurile pentru centre și evaluatori există

⁸ Semnul întrebării înseamnă ca aceste date sunt disponibile dar valorile actuale nu sunt cunoscute.

c	resursele adecvate	formarea evaluatorilor interni sau externi este în desfășurare	absent (la nivelul organizațiilor de monitorizare externă este o lipsă de resurse umane)	parte a criteriilor de evaluare
d	metode de evaluare solide ce îmbină auto - evaluarea cu verificările externe	da, metode solide au fost implementate în 2006/2007	- absente	Da, vezi mecanismul nr. 3 de mai sus
e	mecanisme de feedback și proceduri de îmbunătățire a calității	mecanisme structurale de feedback există, implementarea completă este în desfășurare	- slabe, ad hoc și le lipsește transparența	abordare structurală (ciclică) bazată pe modelul CCAC
f	rezultate ale evaluării accesibile pe scară largă	nu sunt disponibile încă	absente, portalul web ar fi putut sprijini acest aspect dar nu este folosit	Transparența acestui element poate fi îmbunătățit

Din prezentare reiese clar că o acțiune în cadrul sub-sistemului de FPC este mai mult decât necesară. Sistemul de asigurare a calității referitor la activități care au loc, are un caracter ad-hoc. În cadrul educației și formării inițiale/învățământului profesional și tehnic și al centrelor de educație și formare sistemele de asigurare a calității par să fie bine elaborate și se pot identifica zone care ar putea fi îmbunătățite. Acesta este un proces în desfășurare ce include continuarea alinierii standardelor, introducerea peer review și posibila acreditare a furnizorilor. Oricum, dacă acreditarea furnizorilor va intra în vigoare, este necesară aprobarea standardelor de referință. Întrebarea în această privință este de ce acest fapt nu s-a întâmplat încă și de ce este nevoie pentru a se întâmpla?

Mai important este, însă, acțiunea care este necesară în cadrul sub-sectorului de FPC. Deja este clar faptul că acest sub-sector necesită atenție, dar însăși această analiză a solidității sistemelor de asigurare a calității confirmă faptul că este necesară o acțiune imediată în acest domeniu.

Oricum, o asemenea acțiune ar trebui să aibă în vedere ceea ce s-a identificat în cadrul altor sub-sectoare din educație și formare. Nu are rost să elaborăm un sistem de asigurare a calității în FPC fără a utiliza și aceste experiențe. Este timpul să ne uităm la vecini și să începem să învățăm din modele simple de bune practici care sunt la îndemână.

7. Mecanisme referitoare la coordonarea inițiativelor din domeniul asigurării calității

Este foarte important ca mecanismele, care jacă un rol în coordonarea inițiativelor din cadrul asigurării calității, să fie identificate și ulterior utilizate. Nu spunem că nu există inițiative, dar, la fel ca și celelalte aspecte asemănătoare din cadrul sistemului educație și formare din România, asigurarea calității necesită o abordare la nivel național, și va necesita timp și efort pentru a se ajunge la o asemenea abordare/înțelegere comună. Până la acest moment s-au făcut câteva încercări prin înființarea Punctului Național de Referință pentru Asigurarea Calității și s-au numit delegați care să reprezinte România în cadrul grupurilor tematice de discuție asupra asigurării calității la nivel European.

Oricum, rezultatele obținute până în acest moment nu sunt suficiente. Unele dintre cele mai importante aspecte care trebuie abordate sunt leadership-ul, viziunea și aderarea la o asemenea viziune.

Este nevoie de o conducere care să se gândească la nevoile tuturor părților implicate, și să ia în considerare nevoile factorilor implicați din cadrul sistemului de educație și formare inițială/învățământul profesional și tehnic, din sistemul de FPC și Centrele de Evaluare, pe de o parte, și pe de altă parte, nevoile clienților (cursanții, părinții, piața muncii). Acest gen de conducere ar trebui să conducă la:

- crearea unei viziuni clare asupra sistemului de educație și formare, ca întreg;
- obiective și ținte realizabile dar care reprezintă o provocare;
- crearea unor valori comune viabile;
- crearea unui cadru de încredere și cooperare;
- furnizare de resurse către cei interesați (cunoștințe, informații, mijloace de finanțare și instruire);
- semnalarea nevoilor;
- inspirarea, încurajarea și recunoașterea contribuției oamenilor.

Cineva ar putea să concluzioneze că această lipsă de coordonare, la momentul de față, împiedică inițiativele din multe domenii ale educației și formării să ajungă la capacitatea maximă și este contra-productivă.

Rezultatul lipsei de coordonare este că – deși documente politicilor de asigurare a calității au fost scrise⁹, nimeni nu pare să știe care sunt obiectivele propriu-zise. Rezultatul este că oamenii pur și simplu nu se pot implica și relaționa, dezvoltările au loc pe “insule” izolate și sunt oprite fără nici un motiv anume (un exemplu este acela al aprobării standardelor de referință¹⁰ care durează mai bine de 6 luni și care nu s-a materializat încă în nici o formă de aprobare). Un alt rezultat al lipsei de coordonare este faptul că inițiativele întotdeauna par a fi dirijate către nevoile unor anumite părți din cadrul unor instituții și către factorii de decizie din cadrul acestora, și nimeni nu pare să privească la imaginea de ansamblu.

Dacă o viziune națională, coerentă, bazată pe valori comune, lipsește, atunci se pune întrebarea: cum ar putea să existe vreodată un sistem cuprinzător? A afirma că există o viziune națională, coerentă, prin sublinierea faptului că principiile Europene sunt adoptate și “implementate”, nu este suficient. Nu este suficient pentru că aceasta nu conduce la un cadru legislativ și organizațional coerent, în care toate părțile implicate vor căuta oportunități de cooperare, ori de câte ori este posibil. Dimpotrivă, până la acest punct factorii de decizie par să opereze în cercuri separate.

Concluzia în acest caz este simplă: coordonarea la nivel național a inițiativelor privind asigurarea calității, care au suficientă putere de decizie, este necesară. Elaborarea unui asemenea mecanism ar trebui să fie o prioritate, deoarece prelungirea situației actuale va duce doar la o și mai mare confuzie, la risipa de resurse și la demotivarea tuturor celor implicați, în timp ce situația reală are nevoie de tot sprijinul posibil.

8. Mecanisme referitoare la procesul cooperant de asigurare a calității

Datorită lipsei de coordonare la nivel național a inițiativelor pentru asigurarea calității, mecanismul unui proces cooperant de asigurare a calității, la nivel de sistem, depinde de relațiile (personale) dintre profesioniștii din cadrul sistemului.

Prima chestiune, pe care o unitate de coordonare națională, în exercițiu, ar trebui să o abordeze, este cum să obțină această colaborare.

⁹ Politicile pentru Asigurarea Calității din cadrul Sistemului de Educație și Formare din România, Document consultativ 1: propunerea 1 și 2: Recomandări, ianuarie 2005.

¹⁰ Imaginați-vă ce efect s-ar crea printre acei furnizori de educație și formare, pe care am putea să îi denumim drept “primii adepți”, dacă vor fi informați despre situația în care se află azi agențiile lor de autorizare. Acest fapt cu siguranță nu va contribui la creșterea credibilității lor.

Recomandări

N.B. Constatările evaluării ce a fost efectuată nu sunt unele definitive. Intenția acestei lucrări a fost de a alimenta o discuție constructivă, care să permită profesioniștilor și factorilor de decizie să reflecteze și să identifice:

- 1) Domeniile în care pot fi aduse îmbunătățiri;**
- 2) Punctele de vedere comune;**
- 3) prioritățile/punctele de acțiune (naționale).**

- 1) Ar trebui să se ajungă la un acord cu privire la un set comun de principii de asigurare a calității, pe baza cărora, pe viitor, să aibă loc dezvoltarea unui sistem de asigurarea a calității în educație și formare.
 - Participanții la atelierul de lucru sunt invitați să își împărtășească părerile legate de principiile care au fost prezentate și să indice:
 - principiile asupra cărora ar putea să se pună de acord;
 - principiile asupra cărora nu pot să se pună de acord;
 - cerințele care trebuie îndeplinite pentru a se ajunge la un acord asupra problemelor care nu pot fi rezolvate pe durata atelierului de lucru.
- 2) Ar trebui să se acorde prioritate îmbunătățirii coordonării la nivel național a inițiativelor pentru asigurarea calității. O asemenea coordonare la nivel național ar trebui să reflecte reprezentarea factorilor de decizie la nivel de sistem.
 - Participanții la atelierul de lucru sunt invitați să dezbată și să se pună de acord asupra următoarelor aspecte:
 - reprezentarea necesară pentru factorii implicați;
 - statutul și dimensiunile coordonării. (vor fi prezentate exemple pentru ambele aspecte)
 - cerințele care trebuie îndeplinite pentru a se ajunge la un acord cu privire la această recomandare.
- 3) Participanții la atelierul de lucru ar trebui să evidențieze mecanismele pe care ei le consideră cele mai importante pentru a fi îmbunătățite și acțiunile pe care aceștia le-au întreprins/planificat pentru atingerea acestor obiective.
- 4) Pe baza evaluării situației curente, Asistența Tehnică recomandă ANC următoarele:
 - a. Introducerea unui sistem mai cuprinzător de asigurare a calității în FPC. Acest sistem ar trebui:

Autoritatea Națională pentru Calificări (ANC)

- să fie bazat pe un set de principii de asigurare a calității, pentru furnizorii din FPC;
 - să fie monitorizat din afară și sprijinit de o organizație (autoritate) care este echipată pentru această sarcină;
 - să permită două tipuri de monitorizare externă :
 - a. de către Agenția pentru Asigurarea Calității (care să fie bazată pe un cadru legislativ asemănător cu legea 87/2006)
 - b. de peer review (axată pe minim 4 arii principale);
 - să fie coordonat la nivel de județ, posibil, de comisiile de autorizare (Condiție: să fie disponibile resursele la nivel de județ, pentru a îndeplini rolul așteptat);
 - să fie pilotat într-un număr de județe, timp de un an;
 - să fie implementat, cu sprijin pentru formarea furnizorilor și oficialilor, la nivel de județ;
 - să se alinieze procedura de autorizare cu legea 87/2006, luând în considerare un număr mic de ajustări ale legii 87/2006.
- b. Îmbunătățirea alinierii cadrului metodologic pentru elaborarea calificărilor (ANC) cu cadrul metodologic pentru dezvoltarea calificărilor promovat de CNDIPT, prin intermediul:
- revizuirii cadrului metodologic de către Proiectul Phare 2006 Înființarea ANC;
 - adăugarea unei măsuri de validare în cadrul metodologic pentru dezvoltarea calificărilor, care să permită domeniului educațional să facă recomandări referitoare la practicabilitatea obținerii calificărilor propuse de către comitetele sectoriale;
 - acceptării abordării metodologice revizuite privind dezvoltarea calificărilor utilizate de ANC pentru întreg domeniul sistemului de învățământ preuniversitar.
- c. Definirea de obiective clare (SMART) pentru educație și formare, și mai specifice pentru asigurarea calității în IPT, care să conducă la o înțelegere comună și la promovarea valorilor comune în rândul tuturor factorilor de decizie. În această privință ar trebui luată în considerare:
- o planificare realistă pentru obținerea acestor obiective
- d. Îmbunătățirea transparenței mecanismelor utilizate de CNFPFA cu privire la monitorizarea externă a centrelor de evaluare.
- e. Introducerea de peer review ca și metodologie de verificare pentru organismele de monitorizare externă.